

Av. Arb. Merve UYAROĞLU

**TÜRK HUKUKUNDA
AŞKIN ZARAR UYGULAMALARI**

**FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2024**

Temmuz 2024

ISBN: 978-975-368-929-8

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 48596

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ÖNSÖZ

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı bağlamında hazırladığımız bu çalışma ile, son dönemde paranın alım gücünün düşmesiyle gündemi daha fazla meşgul eden aşkın zarar kurumu ele alınmıştır. Paranın değer kaybının önlenememesi nedeniyle toplum nezdinde ortaya çıkan ekonomik, sosyal ve hukuki anlamda telafisi güç problemler, tez konusunun seçilmesinde etkili olmuştur. Bu meyanda; yargı uygulamasında ispat yöntemi hususunda uzun süredir uzlaşmaya varılamayan aşkın zarar kurumu ele alınarak mevcut çözümsüzlüğün uygulama üzerindeki yükü üzerinde durulmuştur. Tezin oluşturulma sürecinde aşkın zarar talebini içeren binin üzerinde istinaf mahkemeleri ve Yargıtay kararı incelenerek uygulamanın konuyu ele almasını öz bir şekilde okura aktarmayı amaçlayan bir çalışma oluşturmaya gayret edilmiştir.

Tez danışmanlığımı üstlenme nezaketini göstererek; çalışmamın oluşturulması esnasında yol gösterici ve yapıcı eleştirileri, yoğun akademik döneminde değerli vaktini ayırdığı için kıymetli hocam Doç. Dr. Tülay Aydın Ünver'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Lise yıllarımdan beri arkadaşım olan Arş. Gör. Makbule Altındal'a gösterdiği destekle tezin yazım sürecini kolaylaştırdığı için minnettarım.

Tez çalışmalarım esnasında kaynak temini ve çalışma ortamı olarak kütüphaneyi elverişli hale getiren İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kütüphanesi çalışanlarına teşekkürü borç bilirim.

Bugünlere erişmeme koşulsuz sevgileriyle katkı sağlayan aileme, hayatın her yükünü benimle omuzlayan, hiç kesilmemesini dilediğim ahengim, Av. Osman Uyaroğlu'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Av. Arb. Merve Uyaroğlu

İcadiye / 2024

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

AŞKIN ZARAR KAVRAMI, HUKUKİ NİTELİĞİ, BENZER KAVRAMLARDAN FARKI

I. Aşkın Zarar Kavramı	3
A. Zarar Kavramına Genel Bakış	3
B. Aşkın Zarar Kavramı	6
C. Kanuni Düzenlemesi ve Düzenlenme Amacı	7
II. Aşkın Zararın Hukuki Niteliği.....	10
III. Aşkın Zararın Benzer Kavramlardan Farkı	14
A. Aşkın Zarar ve Cezai Şart Farkı	14
1. Genel Olarak	14
2. Cezai Şartın Türleri.....	16
3. Cezai Şartın İndirilmesi	19
B. Aşkın Zarar ve Götürü Tazminat Farkı.....	20
C. Aşkın Zarar ve Yoksun Kalınan Kâr Farkı	23

İKİNCİ BÖLÜM

AŞKIN ZARARIN TALEP EDİLME KOŞULLARI

I. Borçlunun Para Borcunun Varlığı.....	29
II. Borçlunun Para Borcunda Temerrüde Düşmesi	32

A. Kavram ve Koşulları İtibariyle Borçlu Temerrüdüne Bakış.....	32
1. Borçlu Temerrüdü Kavramı	32
2. Borçlu Temerrüdü Koşulları	33
B. Para Borcunda Temerrüdün Bir Sonucu Olarak Temerrüt Faizi ..	36
1. Genel Olarak Faiz Kavramı ve Özellikleri.....	36
2. Temerrüt Faizi İşlevi ve Niteliği	38
3. Temerrüt Faizi Oranı.....	41
a. Adi İşlerde Temerrüt Faizi.....	41
b. Ticari İşlerde Temerrüt Faizi.....	43
c. Yabancı Para Borçlarında Temerrüt Faizi	46
4. Temerrüt Faizi ve Vade Farkı Kıyaslaması	47
III. Alacaklının Temerrüt Faizini Aşan Zararı	50
A. Zararın Temerrüt Faizini Aşması.....	50
B. Kusur	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AŞKIN ZARARIN İSPATI VE TAZMİNATIN HESAPLANMASI

I. Aşkın Zararın İspatı	53
A. Genel Olarak Zararın İspatı	53
B. Aşkın Zararın İspatı	55
1. Somut Metot.....	56
2. Soyut Metot.....	59
3. Yargı Uygulamaları.....	62
4. Kanaatimiz	68
II. Aşkın Zararı Ortaya Çıkaran Durumlar	72
A. Enflasyon	72
B. Devalüasyon.....	75
C. Kur Değişikliğinden Doğan Zarar.....	76

D. Yüksek Kredi Maliyetleri	79
E. Alacaklının Ödemek Zorunda Kaldığı Zarar Kalemleri.....	82
F. Yapılan Masrafların Sebep Olduğu Zarar Kalemleri	83
1. İhtar Masrafları.....	84
2. Yargılama Giderleri	85
3. İcra Giderleri	86
4. Avukatlık Masrafları	86
5. Avukatın Vekalet Sözleşmelerinden Doğan Aşkın Zararı	88
6. Seyahat Masrafları	91
III. Tazminatın Hesaplanması	91
A. Zarar ve Tazminatın Denk Olması.....	91
B. Tazminatın İndirilmesine Etki Eden Hususlar	92
1. Borçlunun Kusurunun Ağırlığı	93
2. Alacaklının Rızası	94
3. Alacaklının Ortak Kusuru	94
4. Alacaklının Zararı Azaltma Borcu	96
5. Borçlunun Tazminatı Ödemekle Yoksulluğa Düşecek Olması .	97
6. Diğer Sebepler.....	98
C. Aşkın Zarar Tazminatının Hesaplanma Ânı	99
D. Dava Görülürken Hakimin Aşkın Zarara Hükmetmesi	100
E. Zamanaşımı	102
SONUÇ	105
KAYNAKÇA	111

KISALTMALAR LİSTESİ

A.g.e.	:	Adı Geçen Eser
A.g.m.	:	Adı Geçen Makale
aş.	:	aşağıda
AÜHFD	:	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜSBD	:	Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
AY.	:	Anayasa
AYM.	:	Anayasa Mahkemesi
BATİDER	:	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz./bkz.	:	bakınız
C.	:	Cilt
DEÜHFD	:	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	:	Dipnot
E.	:	Esas
eBK	:	818 sayılı Borçlar Kanunu
EİTIAD	:	Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi
HD	:	Hukuk Dairesi
HMK	:	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İK	:	İcra ve İflas Kanunu
İÜHFİM	:	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası

K.	:	Karar
KHK	:	Kanun Hükmünde Kararname
m.	:	Madde
MÜHFHAD	:	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
N.	:	Paragraf Numarası
RG	:	Resmi Gazete
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
T.	:	Tarih
TBBD	:	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	:	6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TKHK	:	6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TL	:	Türk Lirası
TMK	:	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	:	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	:	ve benzeri
vd.	:	ve devamı
YHGK	:	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBK.	:	Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı
yuk.	:	Yukarıda

GİRİŞ

Serbest piyasa ekseninde zaman zaman yaşanan ekonomik dalgalanmalar paranın alım gücüne sirayet ederek değer kaybına yol açmaktadır. İktisadi hayatın getirdiği bu olumsuzluklar, maddi anlamda ticaretin her kademesinde canlılığı etkilerken; manevi anlamda kişilerin güven ve yardımlaşma duygusunun yara almasına neden olmaktadır. Neticede paranın değer kaybının önlenememesi, toplum nezdinde ekonomik ve sosyal anlamda telafisi güç problemlerin kemikleşmesine sebebiyet verir. Para, kıymetini devlet otoritesinden alan bir meta olduğundan ekonomik kriz meydana geldiğinde üzerinde yazan nominal değer ile gerçek değer arasında eşitsizlik oluşur. Örneğin birkaç yıl önce on birim para ile alınabilen eşya, artık on beş birim para ile alınabiliyorsa birkaç yıl önceki on birim para ile şimdiki on beş birim para değer olarak aynı kabul edilir.

Hukuk biliminin gelişme seyri ortaya çıkan sorunun kişiler üzerindeki etkisinin nitelendirilmesiyle gerçekleştiğinden süreç devam ederken yargısal anlamda birtakım çözümsüzlüklerin olması kaçınılmazdır. Aşkın zarar müessesesi, tarafların ekonominin olumsuz etkilerinden zarar görmemesi için kurulmuştur. Aşkın zarar tazminatı ile, para borcunun ifasında temerrüde düşülmesi ve temerrüt faiziyle dahi karşılanamayan zararların giderimi amaçlanmaktadır. Aşkın zarar müessesesinin istenen yarar ve dengeyi sağlayabilmesi, şüphesiz gerçek değer kaybının yargı makamlarınca adil bir şekilde saptanarak hukuk güvenliğinin tesis edilmesiyle mümkün olacaktır. İşte tartışma da tam bu noktada başlamaktadır. Aşkın zarara uğradığını iddia eden alacaklının zararını nasıl ispat edeceği hususunda yargıda uzun yıllardır halen görüş birliğine varılamamıştır. Belli ispat yöntemlerinde diretilmesi, yargıya güveni zedeleyerek zaten maddi anlamda zarara uğrayan alacaklıyı ikin-

ci bir zarara daha uğratmaktadır. Öncelikli olarak yapılması gereken ispat yöntemlerinin uygulama sahası üzerinde değişikliğe gidilerek hukuki bütünlüğün sağlanması olmalıdır.

Çalışmamızda öncelikle aşkın zarar kavram ve hukuki niteliği üzerinde durularak kavramsal çerçeve ekseninden incelenmeye çalışılacaktır. Ardından aşkın zarar kurumunun diğer kurumlardan farkı açıklanarak bu zarar tazmin metodunun sınırları üzerinde durulacaktır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde aşkın zararın talep edilme koşulları kapsamında, para borcu ve borçlu temerrüdü üzerinde durulmuştur. Aşkın zarar esas itibariyle temerrüt faizini aşan bir zarar olduğundan temerrüt faizine ilişkin özelliklerden bahsedilmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde aşkın zararın ispat yöntemleri ve aşkın zararı ortaya çıkaran durumlar ortaya konularak Yargıtay kararları çerçevesinde oluşan hukuki yansımalar tespit edilmeye çalışılmıştır. Ardından aşkın zarar tazminatının belirlenmesi ve hesaplanması esasları üzerinde durulmuş, olası indirim sebeplerinden bahsedilmiştir.